ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 17 Σεπτεμβρίου 1911 ΑΡΙΘ. 38

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗι ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

(Η΄. 34—38 καὶ Θ΄. 1)

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι· Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἀγγέλων τῶν ἁγίων. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Εἰς ἄλλην Κυριακήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεγνώσθη τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον, εἴδομεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς ἀληθινοὺς ὀπαδούς του τρία τινά, πρῶτον ν᾽ ἀπαρνηθῶσι τοὺς ἑαυτούς των, δεύτερον νὰ ἄρωσι τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ τρίτον νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι. Εἴπομεν δὲ καὶ τί σημαίνουσι τὰ τρία ταῦτα καὶ πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ κατορθωθῶσι. Εἴδομεν δῆλα δὴ τὰς ἱερὰς ὑποχρεώσεις,

τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνει ἕκαστος Χριστιανός, κατατασσόμενος μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ θείου Διδασκάλου, καὶ πῶς ἠμπορεῖ νὰ τὰς ἐκτελέσῃ. Σήμερον θὰ μάθωμεν διὰ ποῖον σπουδαῖον λόγον ἐπιβάλλει τὰς ὑποχρεώσεις ταύτας καὶ πόσον εἶνε ὠφέλιμον καὶ συμφέρον εἰς τὸν Χριστιανὸν νὰ τὰς ἐκπληρώσῃ. «Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν». Τὸ ὁποῖον θὰ εἴπῃ: ὁ Χριστιανὸς χρεωστεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὸν ἑαυτόν του, ν᾽ ἄρῃ τὸν σταυρόν του καὶ ν᾽ ἀκολουθῇ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, διότι ἀπὸ αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὰ τὰ τρία ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς του, διότι ὁ τηρῶν τὰ παραγγέλματα ταῦτα διακόπτει πᾶσαν σχέσιν μὲ τὴν ἁμαρτίαν, συμμορφόνει τὸν βίον του, κανονίζει τὰς πράξεις του μὲ τὸ θεῖον θέλημα τὸ ὁποῖον ἐν πολλοῖς εἶνε ὅλως ἀντίθετον μὲ τὸ ἀνθρώπινον θέλημα, ἀπονεκρόνει τὰς ἐπιθυμίας τῆς κοσμικῆς ζωῆς, χάνει τὴν κοσμικὴν ζωήν, τὸν ἐν ἑαυτῷ ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀποχωριζόμενος τοιουτοτρόπως ὁλοσχερῶς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν—«ὃς ἂν θέλει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι»—δὲν χάνει, ἀλλὰ σώζει τὴν πολύτιμον ψυχήν του. Καθὼς τοὐναντίον ὁ θέλων νὰ δουλεύῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν χάριν τῆς ἐνισχύσεως τῆς κοσμικῆς του ζωῆς, δὲν σώζει, ἀλλὰ χάνει τὴν ψυχήν του.

Δὲν εἶνε δέ, Χριστιανοὶ ἀδελφοί, ἡ ἀπώλεια τῆς ψυχῆς μικρὰ καὶ ἀσήμαντος ζημία. Ἑπομένως καὶ ἡ περὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς φροντὶς καὶ μέριμνα πρέπει νὰ ἦνε ἀνάλογος. «Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ»; Ὑποθέσατε-λέγει-ὅτι εἷς ἄνθρωπος γίνεται πλουσιώτατος καὶ εἰς χρήματα καὶ εἰς κτήματα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, ὅτι γίνεται κύριος καὶ ἐξουσιαστὴς ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, ὅτι ἀποκτᾷ ὅλα τὰ ἐπίγεια ἀξιώματα καὶ τὴν ἐπίγειον δόξαν, ὅτι εἶνε πλήρης ὅλων τῶν λεγομένων ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου, ὅτι κερδίζει ὅλον τὸν κόσμον, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Κυρίου· ἀλλὰ ὁ βίος του εἶνε τοιοῦτος, τὰ ἔργα του εἶνε τοιαῦτα, ὥστε εἶνε βέβαιον ὅτι θὰ τιμωρηθῇ ὑπὸ τοῦ Δικαίου Θεοῦ, ὅταν ἔλθῃ «κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς», ὅτι θὰ καταδικασθῇ εἰς αἰώνιον κόλασιν, ὅτι θὰ «ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ»· Ποίαν ὠφέλειαν βλέπει ὁ τοιοῦτος; Τὰ ἐγκόσμια ἀγαθά, καὶ ὁ πλοῦτος καὶ τὰ ἀξιώματα καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ ὑγεία, τῷ εἶνε πιστοὶ καὶ ἀχώριστοι σύντροφοι τὸ πολὺ πολὺ μέχρι τοῦ τάφου· ἂν καὶ συχνάκις βλέπομεν ὅτι οὔτε ἕως ἐκεῖ φθάνουν. Καὶ κατόπιν; καὶ κατόπιν ἐξαφανίζονται, ὡς ἐξαφανίζεται ἡ σκιά, ἅμα λείψῃ τὸ σῶμα. Ἀλλ᾽ ὁ Χριστιανὸς ἔχει πεποίθησιν ὅτι δὲν φθάνει ἡ ζωή του μέχρι τοῦ τάφου. Ὁ Χριστιανὸς ἀποθνήσκων πιστεύει ὅτι μεταβαίνει ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν (Ἰωάν. Ε΄. 24)· πιστεύει ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶνε τὸ τέλος τοῦ βίου του, ἀλλὰ τοὐναντίον ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀληθινοῦ καὶ πραγματικοῦ βίου, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπλάσθη καὶ εἶνε προωρισμένος. Τί θὰ παρουσιάσῃ λοιπὸν ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ ὅταν «καθίσῃ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ;» Τὰ καλά, τὰ ὁποῖα τυχὸν ἐκέρδησεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὸν ἐγκατέλιπον ἀποθνήσκοντα, δὲν τὸν παρηκολούθησαν οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ τὸν παρακολουθήσουν πέραν τοῦ τάφου. Ἀγαθὰ ἔργα, ἀγάπην, αὐταπάρνησιν, ἀπονέκρωσιν

τῶν παθῶν καὶ τὰ παρόμοια, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦν καὶ πέραν τοῦ τάφου εἰς τὴν αἰωνιότητα, δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ. Καὶ δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ, διότι ἦτο ἀδιάφορος δι᾿ αὐτά, διότι ἤθελε μόνον τὰ κοσμικὰ ἀγαθὰ καὶ δι᾿ αὐτὰ καὶ μόνον ἐκοπίαζε καὶ ἐφρόντιζε, διότι ἐκέρδησε τὸν κόσμον. Ἀλλὰ τί τὸν ὠφελεῖ τότε τὸ κέρδος αὐτό; Προξενεῖ τὴν τιμωρίαν, τὴν αἰώνιον καταδίκην τῆς ψυχῆς του, εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπλάσθη καὶ προωρίσθη, χάριν τῆς ἐπιγείου ζωῆς, τῆς προσωρινῆς καὶ προσκαίρου, τὴν ὁποίαν ἔζησεν ἐναντίον τῶν θείων παραγγελμάτων. Αὐτὸ εἶνε τὸ κέρδος του, χωρὶς νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ προσκαίρῳ ζωῇ ἔζησεν ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ζωὴν κτηνώδη, μόνην του φροντίδα ἔχων τὴν περιποίησιν τοῦ φθαρτοῦ σώματός του, χωρὶς ν᾿ ἀποβλέπῃ καθόλου εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ πλησίον του, εἰς τὸ ἀγαθὸν ἐν γένει, καθὼς πρέπει νὰ κάμνῃ ὁ λογικὸς ἄνθρωπος. Κερδίζων λοιπὸν τὸν κόσμον, χάνει τὴν ψυχήν του, χάνει τὴν αἰώνιον ζωήν, χάνει τὴν εὐτυχίαν του καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, διότι χάνει ὡς ἄχρηστος διὰ τὴν κοινωνίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῇ, καὶ τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην τοῦ χρηστοῦ καὶ ἐναρέτου κόσμου.

Ἐκ τούτων κατανοοῦμεν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πόσῳ μεγάλην ὠφέλειαν μᾶς προξενεῖ καὶ πόσῳ μέγα συμφέρον ἔχομεν κατὰ συνέπειαν νὰ φροντίζωμεν πῶς νὰ φυλάττωμεν, ὅσον μᾶς εἶνε δυνατὸν ἀνελλιπέστερον, τὰ τρία παραγγέλματα τοῦ οὐρανίου Διδασκάλου.

Μὴ νομίσωμεν δέ, ἀδελφοί, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παραγγέλλων εἰς ἡμᾶς νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς ψυχῆς μας πολύ, μᾶς ἀπαγορεύει νὰ φροντίζωμεν καὶ διὰ τὸ σῶμά μας καὶ διὰ τὰ ὑλικά μας συμφέροντα. Ὄχι. Διότι τὸν ἄνθρωπον δὲν τὸν κάμνει μόνον ἡ ψυχὴ ἡ ἄϋλος καὶ ἀθάνατος, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα μαζὶ τὸ ὑλικὸν καὶ θνητόν. Ὅσῳ λοιπὸν φροντίζομεν διὰ τὴν ψυχήν μας ἀναλόγως τῆς καταγωγῆς της, τῆς οὐσίας της, τῆς ἀξίας της, ἄλλο τόσῳ πρέπει νὰ φροντίζωμεν καὶ διὰ τὸ σῶμά μας, τὸ ὁποῖον εἶνε ἡ κατοικία τῆς ψυχῆς μας, ἀναλόγως πάντοτε τῆς καταγωγῆς του, τῆς οὐσίας του καὶ τῆς ἀξίας του. Ἡ ψυχὴ κατάγεται ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ εἶνε θείας οὐσίας καὶ κατὰ συνέπειαν ἀπείρου ἀξίας. Τὸ σῶμα κατάγεται ἐκ τῆς γῆς, εἶνε χῶμα κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ἔχει ἀνάλογον ἀξίαν. Περισσοτέραν λοιπὸν καὶ διαρκεστέραν φροντίδα πρέπει νὰ καταβάλλωμεν διὰ τὴν ψυχήν μας, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀμελῶμεν καὶ τὸ σῶμα, φθάνει μόνον ἡ περὶ αὐτοῦ φροντὶς νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τὴν περὶ τῆς ψυχῆς φροντίδα, διότι τότε δὲν θὰ ἤμεθα λογικοὶ ἄνθρωποι ἀποδίδοντες μεγαλυτέραν ἀξίαν εἰς τὴν ὕλην παρὰ εἰς τὸ πνεῦμα, εἰς τὸ προσωρινὸν παρὰ εἰς τὸ αἰώνιον, εἰς τὸ φθαρτὸν παρὰ εἰς τὸ ἄφθαρτον. Καθὼς φροντίζομεν διὰ τὸν οἶκον χάριν τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῷ, καθὼς φροντίζομεν διὰ τὸν ἵππον χάριν τοῦ ἀναβάτου, καὶ οὐδέποτε περισσότερον τοῦ πρέποντος, πρὸς προσβολὴν καὶ ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ζημίαν τοῦ ἐνοίκου καὶ τοῦ ἀναβάτου, τοιουτοτρόπως εὑρισκόμεθα ἐν τῷ δικαίῳ καὶ ὅταν φροντίζωμεν διὰ τὸ σῶμα χάριν τῆς ἐνοικούσης ψυχῆς, ἀλλὰ οὐδέποτε περισσότερον τοῦ πρέποντος πρὸς ζημίαν τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία τότε χάνει τὴν κυριότητα, τὴν ὑπεροχήν, τὴν ὁποίαν τῇ ἔδωκεν ὁ Πλάστης καὶ γίνεται ὑποχείριος τοῦ σώματος, τοῦ ὁποίου ὁ προορισμὸς εἶνε πολὺ κατώτερος.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

ΣΤ΄.

«***Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν***».
(Λουκ. Β6΄. 19).

Περὶ τῆς θείας ***Λειτουργίας*** προτίθεμαι νὰ ὁμιλήσω κατὰ τὰς ἐφεξῆς ὁμιλίας, ἀφ᾽ οὗ ἅπαξ εἰσῆλθον εἰς τὸ θέμα τοῦτο, διὰ τὸν λόγον, ὅτι βλέπομεν μὲν καθ᾽ ἑκάστην τελουμένην τὴν θείαν καὶ Ἱερὰν Λειτουργίαν οἱ πάντες, ὀλίγοι ὅμως ἐξ ἡμῶν γινώσκομεν τὴν σημασίαν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς θείας ταύτης Μυσταγωγίας.

«***Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.***»

Καὶ ἐὰν ὁ Κύριος δὲν ἤθελεν ἀφήσει εἰς ἡμᾶς τὴν θείαν ταύτην παραγγελίαν, ἡμεῖς ἐν τούτοις οἱ πιστεύοντες εἰς Χριστὸν ὀφείλομεν ἵνα τιμῶμεν Αὐτὸν δι᾽ εὐσεβοῦς ἀναμνήσεως Αὐτοῦ. Ἐὰν οἱ ἐπίγειοι βασιλεῖς, ὅσοι εὐηργέτησαν τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν, καθίστανται ἄξιοι τῆς δικαίας εὐγνωμοσύνης παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, ἀπείρως ἄξιος τῆς ἐγκαρδίου ἀγάπης καὶ εὐγνώμονος ἀναμνήσεως ἐγένετο εἰς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα ὁ οὐράνιος Βασιλεύς, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις ἐδωρήσατο ἡμῖν τὴν χάριν τῆς υἱοθεσίας, καὶ ὕψωσε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μέχρι τοῦ ὕψους τῆς δόξης τῆς ἀϊδίου θείας φύσεως. Ἀλλ᾽ ἐκτὸς τῶν ἀναριθμήτων καὶ ἀνεκδιηγήτων εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας ἐπεδαψίλευσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ηὐδόκησεν ἔτι κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου αὐτοῦ ζωῆς, ἵνα ἐγκαταλείψῃ εἰς τοὺς πιστεύσαντας παραγγελίαν τῆς ἀναμνήσεως αὐτοῦ, ὡς μαρτυρίαν τῆς ἀχωρίστου αὐτοῦ μεθ᾽ ἡμῶν διαμονῆς. Ἀπερχόμενος πρὸς τὸν ὁμοούσιον αὐτοῦ Πατέρα, ἐπὶ τοῦ τελευταίου μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δείπνου ἔδωκε πρὸς χαρὰν καὶ παραμυθίαν αὐτῶν τε καὶ παντὸς τοῦ γένους τῶν Χριστιανῶν τὴν πλήρη οὐρανίου ἀγάπης ἐντολήν: «*Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν*».

Μὴ νομίσῃ τις, ὅτι τὴν τοιαύτην ***τοῦ Κυρίου ἀνάμνησιν*** ὤφειλον ἐπιτελεῖν μόνοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, μόνοι οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι. Διότι ὁ Κύριος δὲν εἶπεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, «ὑμεῖς οἱ Ἀπόστολοι, ὑμεῖς μόνοι οἱ μαθηταί μου, οἱ ὁποῖοι παρακάθεσθε εἰς τὸ δεῖπνόν μου», ἀλλ' εἶπε, *τοῦτο ποιεῖτε,* οἱ πάντες, δηλονότι ὅσοι μέλλετε νὰ πιστεύσητε εἰς ἐμέ. Διότι ὁ Χριστὸς πάντοτε σχεδὸν ἔβλεπε τὸν χορὸν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὡς τὸν ὅλον σύλλογον τῶν πιστῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ μετὰ τὸν δεῖπνον ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκείνῃ προσευχῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα ἀνατίθησιν εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, ὄχι μόνον τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας. «*Οὐ περὶ τούτων δὲ* (τ. ε. τῶν μαθητῶν) *ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ.*» Εἶναι λοιπὸν φανερόν, ὅτι ἡ παραμυθητικὴ ἐντολὴ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναμνήσεως ἀναφέρεται οὐχὶ πρὸς μόνους τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας τοὺς πιστεύοντας. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπιβάλλει τὸ ἱερὸν τοῦτο καθῆκον τῆς ἀναμνήσεως τοῦ Κυρίου εἰς τὸν Ἀπόστολον Τιμόθεον, ὅστις δὲν παρευρέθη εἰς τὸν Δεῖπνον «*Μνημόνευε*, λέγει, *Ἰησοῦν Χριστόν*».

Ἀλλ' εἰς τί ἆρά γε συνίσταται ἡ ἀνάμνησις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν; Εἰς μόνην τὴν παράστασιν τοῦ νοὸς καὶ τῆς μνήμης; Οὐχί. Ὁ Σωτὴρ δὲν θέλει νὰ ἐνεργῇ μόνος ὁ νοῦς μόνη ἡ μνήμη τοῦ Χριστιανοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ πράξει τῆς ἀναμνήσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος ἐμψυχούμενος διὰ τῆς πίστεως τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀγάπης τῆς καρδίας διὰ τοῦτο δὲν εἶπεν ἁπλῶς «ἀναμιμνήσκεσθέ μου», ἀλλ' ἐνετείλατο, «***τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν***». Τί δὲ ποιεῖτε; Ἐκεῖνο ὅπερ ἐποίησεν αὐτὸς ὁ Κύριος, ὅτε, λαβὼν ἐν τῷ δείπνῳ τὸν ἄρτον, ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς, λέγων· «*Λάβετε, φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου*». Ὁμοίως καὶ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου μεταδιδοὺς αὐτοῖς εἶπε· «*πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστὶ τὸ αἷμά μου*». Οὕτως ἐνετείλατο ὁ Κύριος ἵνα ἀναμιμνησκώμεθα αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνοντες τὸν ἅγιον αὐτοῦ δεῖπνον, θεωροῦντες νοερῶς διὰ τῆς ἐπαναλήψεως ταύτης τὰ πάθη αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον, καὶ μεταλαμβάνοντες τοῦ ἀχράντου αὐτοῦ σώματος καὶ αἵματος.

Ἐπίσημος ὄντως καὶ ἐπιφανὴς ἡ ἀνάμνησις αὕτη! ἀνεκτίμητος ἡ παραγγελία! Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διέταξεν ἡμᾶς νὰ ἐνθυμώμεθα οὐχὶ τὸ ὕψος τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, οὐχὶ τὴν δόξαν τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὅπως πράττουσιν οἱ μεγάλοι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὸ ἀπερινόητον ὕψος τῆς πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπείρου ἀγάπης αὐτοῦ, τὸ ἑκούσιον πάθος καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον αὐτοῦ, τὴν θείαν θυσίαν τὴν προσενεχθεῖσαν δι' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ πρὸς καθαρισμὸν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς χωριζόμενος ὁρατῶς ἀπὸ τῶν πιστῶν ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ πολυτιμώτατον πάντων, ἔδωκεν αὐτοῖς αὐτὸς ἑαυτόν. Καθὼς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν ὑπὲρ τῆς τοῦ

κόσμου σωτηρίας, οὕτω καὶ τὸ ἄχραντον σῶμα καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ αἷμα ἔδωκεν εἰς τοὺς πιστοὺς εἰς ἐπίσημον ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ εἰς ἀρραβῶνα τῆς αἰωνίου ζωῆς. «*Φάγετε, εἶπε, τὸ σῶμά μου, καὶ πίετε τὸ αἷμά μου εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.*» Φάγετε τὸ σῶμά μου, καὶ πίετε τὸ αἷμά μου· «*ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον.*» Φάγετε τὸ σῶμά μου καὶ πίετε τὸ αἷμά μου· ὡς εἰ ἔλεγεν ὁ Σωτήρ: Ἐγὼ ἔλαβον παρ' ὑμῶν τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα καὶ τὸ αἷμα, ἵνα μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν κατὰ τὸ ἔλεός μου· Λάβετε καὶ ὑμεῖς παρ' ἐμοῦ τὸ θεῖον σῶμα καὶ αἷμα, ἵνα πάντοτε μνημονεύητέ μου διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως καὶ ἀγάπης.

Ὑπῆρξέ ποτε ἐν τῷ κόσμῳ ἐντολὴ ἄλλη ὁμοία πρὸς τὴν θείαν ταύτην ἐντολήν, ἐν ᾗ αὐτὸς οὗτος ὁ ἐντελλόμενος ηὐδόκησεν ἵνα μένῃ ἀχώριστος ἀπὸ τῶν πρὸς οὓς διέθετο; Πόσον γλυκεῖα διὰ τὸν ἄνθρωπον ἡ τοιαύτη ἀνάμνησις, ἐν ᾗ μετέχουσι πᾶσαι αἱ τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις καὶ πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις, ὁπόταν ὁ μνημονεύων οὐ μόνον βλέπει ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν μνημονευόμενον, ἀλλὰ καὶ μυστηριωδῶς ἑνοῦται μετ' αὐτοῦ; «*Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ*», εἶπεν ὁ Κύριος.

Ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία ἀξίως ἐπέστησε τὴν προσοχὴν εἰς τὴν θείαν ταύτην ἐντολὴν τοῦ λυτρωτοῦ αὐτῆς. Οἱ πιστοὶ μετ' ἄκρας προθυμίας καὶ ἀγάπης παρέλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ πολυτιμώτατον τοῦτο δῶρον· διότι ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἤρξαντο μνημονεύειν τὸν μηδέποτε λησμονούμενον δεῖπνον αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνοντες τὴν μηδέποτε ἐπαναληφθῆναι δυναμένην ἐξαγοραστικὴν θυσίαν. Ἤρξαντο ἐπιτελεῖν κατὰ τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόσταγμα τὴν ἁγίαν Εὐχαριστίαν καὶ μεταλαμβάνειν τοῦ ἀχράντου αὐτοῦ Σώματος καὶ τοῦ τιμίου Αἵματος. «*Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων*», λέγει ὁ συγγραφεὺς τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, «*συνηγμένων τῶν μαθητῶν τοῦ κλάσαι ἄρτον*», ὁποῖον ἄρτον; ἐκεῖνον τὸν ζῶντα καὶ οὐράνιον, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Χριστός, «*ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα*», καὶ «*ὁ ἄρτος δέ, ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστί.*» Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἄρτου τούτου καὶ ταυτοχρόνως περιγράφει καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ μυστηρίου ἐπὶ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων. «*Τὸ ποτήριον*
» *τῆς εὐλογίας*, λέγει, *ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χρι-*
» *στοῦ ἐστί; τὸν ἄρτον, ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χρι-*
» *στοῦ ἐστίν;*» Ἵνα δὲ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς θείας Εὐχαριστίας παράσχῃ τοῖς πιστοῖς πλήρη καὶ ἀκεραίαν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ ἀποκαλύψῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως πᾶσαν τὴν θείαν Οἰκονομίαν τῆς τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίας, ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐξ αὐτῶν τῶν πρώτων αὐτῆς ἡμερῶν ἐπισυνῆψε πολλὰς ἄλλας ἱεροπραξίας, αἱ ὁποῖαι ἐξεικονίζουσι καὶ ὑπενθυμίζουσι πάντα τὰ σπουδαῖα τῆς ζωῆς τοῦ Σωτῆρος συμβάντα, δι' ὧν ἐξετελέσθη τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀνθρωπίνης

ἀπολυτρώσεως· καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει κατά τι τὸ ἑξῆς χωρίον τῆς βίβλου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων· «*Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες*, τουτέστιν οἱ πιστοὶ *τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ » ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς*».

Τοιουτοτρόπως ἐκ τῆς συνηρμολογημένης ἐπιτελέσεως τῶν ***κοινῶν προσευχῶν, τῶν διδαχῶν, τῆς ἁγίας εὐχαριστίας,*** καὶ τῶν ἄλλων ***ἱεροπραξιῶν*** ἀπηρτίσθη ἡ πρώτη καὶ σπουδαιοτάτη τῶν Χριστιανῶν λατρεία, τὴν ὁποίαν ἡ ἁγία Ἐκκλησία ἤκουσε τὸ πρῶτον ἐξ αὐτοῦ τοῦ στόματος τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἰακώβου, τοῦ πρώτου Ἱεράρχου τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα δὲ χρόνοις πληρέστερον συγκεκροτημένην καὶ περιλαμβάνουσαν πάντα τὰ κεφαλαιώδη συμβάντα κατὰ τὸ μυστήριον τῆς Ἀπολυτρώσεως, παρέλαβε καθάπαξ παρὰ τῶν ἱερῶν καὶ ἁγίων χειρῶν τῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν καὶ Οἰκουμενικῶν διδασκάλων Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Αὕτη τῶν Χριστιανῶν ἡ λατρεία καλεῖται ***Θεία Λειτουργία.*** Ἐκτὸς τούτου ἡ λατρεία αὕτη ὀνομάζεται καὶ δεῖπνος· διότι ὁ ἅγιος δεῖπνος διὰ τοὺς πιστούς, «*ὡς υἱοὺς φωτὸς καὶ ἡμέρας*», εἶναι ἀληθὴς δεῖπνος, ὅπως τῶν ἀκροατῶν τις τοῦ Εὐαγγελίου εἶπε τῷ Χριστῷ· «***Μακάριος, ὃς φάγεται ἄρτον » ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ***».

Μακάριοι καὶ ἡμεῖς Χριστιανοί μου ἀγαπητοί. Μακάριοι ἡμεῖς, διότι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνετείλατο ἡμῖν τὴν σωτηριώδη αὐτοῦ ἀνάμνησιν! Μακάριοι ἡμεῖς, διότι ὁ Σωτὴρ συνέστησε δι᾽ ἡμᾶς τὸ μέγα καὶ φρικτὸν μυστήριον τῆς κοινωνίας τοῦ ἀχράντου Σώματος καὶ Αἵματος αὐτοῦ! Μακάριοι ἡμεῖς, διότι ἡ φιλόστοργος ἡμῶν μήτηρ, ἡ ἁγία Ἐκκλησία, κατὰ τὴν θείαν τοῦ θεμελιωτοῦ αὐτῆς ἐντολήν, ἐπιτελεῖ ἕως τοῦ νῦν τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον, καὶ προβάλλει ἡμῖν τοῦτο ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ! Μακάριοι, ὅσοι ἐξ ἡμῶν μετὰ θερμῆς πρὸς τὸν Λυτρωτὴν πίστεως διαφλέγονται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ πόθου νὰ παρίστανται ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ καὶ νὰ συμμερίζωνται μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν μυστηριώδη ταύτην ἀνάμνησιν! Μακάριοι, ὅσοι ἐξ ἡμῶν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ σπεύδουσι μετὰ Χριστιανικοῦ ζήλου πρὸς τὴν ἀθάνατον ταύτην καὶ θείαν Τράπεζαν καὶ γίνονται κοινωνοὶ τοῦ μυστικοῦ δείπνου.

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενοι κρίνομεν καλὸν νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἑξῆς παρατήρησιν. Ἔτυχέ ποτε, Χριστιανοί μου, νὰ ζητήσητε τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι προσκαλοῦσιν ἀλλήλους εἰς ἀμοιβαῖα δεῖπνα; Παροιμία τις λέγει, ὅτι τὸ κοινὸν συμπόσιον, ἡ κοινὴ τράπεζα, εἶναι ἡ δημιουργὸς τῆς φιλίας. Οὔτε συμμαχίαι συνομολογοῦνται, οὔτε συνθῆκαι ὑπογράφονται, οὔτε ἑορταὶ τελοῦνται, οὔτε τελεταὶ οἱουδήποτε εἴδους, οὐδ᾽ αὐτῶν τῶν πενθίμων ἐξαιρουμένων, χωρὶς νὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἡ κοινὴ τράπεζα, τὸ κοινὸν δεῖπνον. Διατὶ θεωρεῖται τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς ἡ πρόσκλησις εἰς δεῖπνον ἀνθρώπου, ὅστις ἔχει ὅλα τὰ μέσα νὰ δειπνήσῃ ἄριστα καὶ εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ οἶκον.

Διατὶ θεωρεῖται ὑψίστη τιμὴ τὸ νὰ παρακαθήσῃς εἰς τράπεζαν βασιλέως καὶ μάλιστα νὰ καταλάβῃς θέσιν πλησίον τοῦ βασιλέως; Ἀλλὰ κατέλθωμεν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ. Καὶ ἐνταῦθα ἡ κοινὴ τράπεζα, τὸ κοινὸν δεῖπνον θεωρεῖται ὡς πρᾶξις τὰ μάλιστα ἐπίσημος, Παρατηρήσατε ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις, ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀνθρώπων, ὅλους τοὺς βαθμοὺς τοῦ πολιτισμοῦ, πανταχοῦ θὰ ἀνακαλύψετε, ὅτι ἡ κοινὴ ἑστίασις, τὸ κοινὸν δεῖπνον ἀπολαύει θρησκευτικῆς τρόπον τινὰ εὐλαβείας, καὶ ὅτι ἐκτὸς τούτου, ἰδιαίτεροι νόμοι, ἰδιάζουσαι ἐθιμοτυπίαι ἔχουσι καθορισθῆ, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς αὐτῶν. Διατὶ ὅλα ταῦτα; Διότι οἱ ἄνθρωποι οὐδὲν ἕτερον ἠδυνήθησαν νὰ ἐξεύρωσι παραστατικώτερον δεῖγμα τῆς ἀμοιβαίας συναδελφώσεως καὶ ἑνότητος, εἰμὴ μόνον τὸ κοινὸν δεῖπνον, τὴν κοινὴν ἑστίασιν. Τὸ παγκόσμιον τοῦτο αἴσθημα καὶ ἡ ἁγία ἡμῶν θρησκεία ἐξελέξατο ὡς βάσιν καὶ θεμέλιον τοῦ μεγάλου αὐτῆς Μυστηρίου, τῆς θείας Εὐχαριστίας. Διὰ τοῦ μυστικοῦ δείπνου, τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἐνετείλατο ἵνα ποιῶμεν εἰς τὴν αὐτοῦ ***ἀνάμνησιν*** πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Χριστιανοὶ γινόμεθα ***ἓν σῶμα*** ἔχοντος κεφαλὴν τὸν Χριστόν, γινόμεθα ***Μέλη Χριστοῦ.*** Ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ, ἐν ᾗ τελεῖται τὸ μέγα τοῦτο Δεῖπνον, οἱ Χριστιανοὶ παρακάθηνται εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως καὶ ἀποτελοῦσιν οἱ πάντες βασιλεῖς καὶ ὑπήκοοι, πλούσιοι καὶ πένητες, σοφοὶ καὶ ἄσοφοι ἓν σῶμα, σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Οἱ θεῖοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διὰ νὰ παραστήσωσι τὴν ἑνότητα ταύτην φέρουσιν ὡς παράδειγμα αὐτὸν τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ὅπως λέγουσιν, οἱ κόκκοι τοῦ σίτου συνενούμενοι ἀποτελοῦσιν ἓν καὶ μόνον ἔδεσμα τὸν ἄρτον, καὶ ὅπως αἱ ῥᾶγες τῆς σταφυλῆς συνενούμεναι ἀποτελοῦσιν ἓν καὶ μόνον ποτόν, τὸν οἶνον, οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοὶ οἱ παριστάμενοι εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ κοινωνοῦντες τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου τοῦ Κυρίου συνενοῦνται εἰς ἓν καὶ ἀποτελοῦσιν οἱ πάντες μίαν οἰκογένειαν, οἰκογένειαν Χριστοῦ, ἓν σῶμα, Σῶμα Χριστοῦ, καὶ ἀναδείκνυνται ἑπομένως υἱοὶ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας Αὐτοῦ.

Κατανοήσωμεν, Χριστιανοί μου, τὴν σημασίαν τῆς θείας Λειτουργίας. Μελετήσωμεν ἐπισταμένως καὶ ἐμβριθῶς τὴν ἐντολὴν τοῦ Σωτῆρος: *«τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν»*. Συμμορφωθῶμεν τελείως πρὸς τὴν θείαν ἐντολὴν καὶ ἐθίσωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὸ παρίστασθαι τακτικῶς ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ καὶ κοινωνεῖν τοῦ Μυστικοῦ δείπνου τοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον. Γένοιτο.